

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่า ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตตามปกติของคนไทยโดยทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง ทั้งบทบาทในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการติดต่อกับคนต่างชาติต่างประเทศ ดังข้อความที่กล่าวว่า "ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก จากการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงปลายของคริสต์ทศวรรษที่ 20 เทคโนโลยีนี้สร้างสภาพโลกไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์ขึ้น ทุกวันจะมีสารสนเทศที่มีมวลมหาศาลเข้ามายังประเทศไทย สังคมไทยและคนไทย สารสนเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล ระบบการศึกษาไทยในขณะนี้จึงต้องพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยให้อยู่ในระดับที่จะรับและเข้าใจสารสนเทศภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารสารสนเทศไปยังประชาคมโลกได้ถูกต้องและเหมาะสม ความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยจะช่วยให้ประเทศไทยติดต่อกับประชาคมโลกได้ด้วยความเข้าใจอันดี อันจะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์" (กรมวิชาการ, กระทรวง ศึกษาธิการ, 2539:1)

จากข้อความข้างต้น ทำให้เห็นว่าผลจากการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้คนไทยเกิดความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวัน กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการเรียนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการในโรงเรียนทุกระดับชั้น คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกหนึ่งในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับครูผู้สอน ที่มีความพร้อมสำหรับการสอนภาษาอังกฤษอยู่น้อย โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดว่าโรงเรียนที่จะเลือกเปิดสอนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกได้ ต้องมีความพร้อมทั้งด้านตัวครูผู้สอน ผู้เรียนและโรงเรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531) แต่ในสภาพความเป็นจริง โรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกโรงเรียนจำเป็นต้องเปิดสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่ว่าจะพร้อมหรือไม่ ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองโดยทั่วไปเห็นความสำคัญและตระหนักในความจำเป็นที่ต้องให้เด็กในครอบครัวมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้

ทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และการศึกษาชั้นสูงต่อไปในอนาคต (สุพัฒน์ สุกมลสันต์, 2533)

ถึงแม้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน จะเป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่สภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยพบข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลายจังหวัด เช่น จังหวัดขอนแก่น (สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 2536) ปรากฏว่า ระหว่างปีการศึกษา 2534-2536 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ย ระหว่าง 54-68% ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่น ทั้งนี้ สาเหตุของปัญหาอาจเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการสอนทุก ๆ ด้าน เช่น ตัวครู ตัวผู้เรียน สิ่งแวดล้อม หลักสูตร และวิธีสอน

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าวิธีสอนที่ได้รับความนิยมและเปลี่ยนแปลงไปแล้วหลายวิธี แต่ยังไม่มีความชัดเจนได้ว่า วิธีสอนใดเหมาะสมที่สุด หรือสมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้ วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบใดจะเป็นที่ยอมรับในสมัยใดนั้น ขึ้นอยู่กับความนิยม ที่มีต่อแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของวิธีสอนนั้น ๆ เป็นสำคัญ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดวิธีสอนของยุคสมัยปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 แนวคิด (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) ได้แก่

1. กลุ่มที่เน้นพฤติกรรมหรือการสร้างนิสัย ที่เชื่อว่า ภาษาคือภาษาพูด ภาษาเป็นเรื่องของนิสัย การสอนภาษานเน้นการฝึกใช้ภาษาที่เจ้าของภาษาใช้ ไม่ใช่ภาษาที่ควรจะใช้วิธีสอนตามแนวคิดนี้ ได้แก่ วิธีสอนแบบฟังพูด (Audio Lingual Method)

2. กลุ่มที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ ที่เชื่อว่า ภาษาคือระบบที่มีกฎเกณฑ์ ความเข้าใจกฎเกณฑ์เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษา การสอนภาษาคือการสอนไวยากรณ์ วิธีสอนตามแนวคิดนี้ ได้แก่ วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar Translation Method) และวิธีสอนตามทฤษฎี การเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning Theory)

3. กลุ่มที่เน้นการสื่อสาร เชื่อว่า ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสาร การเรียนภาษาย่อมมีเป้าหมาย กระบวนการสื่อสารสำคัญเท่ากับรูปแบบภาษา การเรียนภาษานเน้นการปฏิบัติ และข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ไม่เป็นอุปสรรคในการสื่อสาร วิธีสอนตามแนวคิดนี้ ได้แก่ วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

4. กลุ่มมนุษยวิทยา เชื่อว่า จุดประสงค์ของการสอนภาษามีใช้เพียงเพื่อการสื่อสาร แต่เพื่อพัฒนาศักยภาพภายในตัวเอง ภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งวิธีสอน

ตามแนวคิดนี้ ได้แก่ วิธีสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response)

แนวคิดทางการเรียนการสอนภาษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันคือแนวคิดของนักการศึกษากลุ่มที่เน้นการสื่อสาร เช่น Keith Johnson and Keith Morrow, (1981 ; อ้างถึงใน สมิตรา อังวัฒนกุล 2535:107) เพราะเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา ดังนั้นวิธีสอนภาษาอังกฤษที่นิยมใช้ในปัจจุบันจึงเป็นวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำภาษาที่เรียนรู้ไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง

แต่นักการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง มีความเห็นสนับสนุนแนวคิดที่เน้นความรู้ความเข้าใจ เช่น Long (1981 ; อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา, 2532:14) ซึ่งแสดงความคิดเห็น โดยอ้างอิงผลการวิจัยว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีการที่ถูกต้องแต่ไม่เพียงพอ ผู้เรียนอาจใช้ภาษาได้คล่องแคล่ว แต่อาจด้อยในเรื่องความถูกต้อง ส่วน Harmer (1983 ; อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา 2532:15) แสดงความเห็นว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกัน บางคนได้รับข้อมูลทางภาษา ก็สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่รู้ตัว แต่บางคนอาจไม่สามารถเรียนรู้ได้ การเรียนกฎเกณฑ์ไวยากรณ์เพิ่มอาจทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แนวคิดในด้านการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นแนวคิดที่ดี เนื่องจากมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ ส่วนแนวคิดตามทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ ก็มีส่วนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวมแนวคิดทั้งสองมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา ให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างแตกฉานและสามารถใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความมุ่งหมายของหลักสูตร และความจำเป็น เรื่องการสื่อสารในสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ดังกล่าวแล้วข้างต้น

อนึ่ง ผลจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์นี้ นอกจากจะทำให้คนไทยเกิดความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและวิชาการต่าง ๆ กับประชาคมโลกดังกล่าวแล้ว ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือปริมาณของข่าวสารสารสนเทศที่เข้ามามากมายในแต่ละวัน ทำให้คนในสังคมเกิดความจำเป็นต้องเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเองและผู้อื่นในสังคม ซึ่งการเลือกข้อมูลข่าวสารนี้จำเป็นต้องใช้ความสามารถในการคิด และตัดสินใจอย่างเฉลียวฉลาดและรอบคอบ หน้าที่ของการศึกษาต้องพัฒนาคนให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถนำความรู้

มาใช้ให้เหมาะสมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นวิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันจึงควรเน้นให้นักเรียนพัฒนากระบวนการคิดควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหา

วิธีสอนที่เน้นพัฒนากระบวนการคิด ที่นักการศึกษาพัฒนาขึ้น และทดลองใช้ได้ผลแล้วมีหลายวิธี ซึ่งรูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติที่ Bruner พัฒนาขึ้น (Joyce and Weil, 1986 อ้างถึงใน สุภาสินี สุภธีระ, 2534) ก็เป็นวิธีสอนหนึ่งที่เน้นพัฒนากระบวนการคิด ควบคู่การเรียนรู้มโนคติของเนื้อหา ซึ่งมีผู้ทดลองวิจัยหลายท่าน เช่น นิพิพิทา กุลชิต (2536) สายรุ้ง มีसानุ (2533) Moeschl (1988) และ Louvet (1988) แล้วพบว่า เป็นวิธีสอนที่มีลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้มโนคติทางภาษาหลายประการ คือ 1. มุ่งสอนมโนคติโดยเฉพาะ (concept) 2. มีกระบวนการทดสอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3. เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบค้นพบและสรุปความรู้ด้วยตนเอง และ 4. เน้นกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงได้พัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารพร้อมกับพัฒนากระบวนการคิด โดยใช้แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นพื้นฐานเสริมด้วยกระบวนการเรียนรู้มโนคติของ Bruner ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าวิธีสอนที่พัฒนาขึ้น จะเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้น

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้มโนคติของ Bruner และการสอนตามปกติ

## 1.3 สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้มโนคติของ Bruner และการสอนตามปกติ แตกต่างกัน

## 1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 455 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ อำเภอแก่งใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ที่ได้มาด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน (จำนวน 35 คน) และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน (จำนวน 37 คน) ด้วยวิธีจับฉลาก

1.4.3 เนื้อหา ในการทดลองวิจัยครั้งนี้ ใช้เนื้อหา Unit 10 - 12 ในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษชุด On the Springboard Book 2.

1.4.4 ระยะเวลาในการทดลอง ทดลอง 28 แผนการสอน แผนการสอนละ 1 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 3 คาบ รวม 84 คาบ

1.4.5 ตัวแปรที่จะศึกษา

- ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีสอนซึ่งมี 2 วิธีคือ

- รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้โมเดลของ Bruner

- วิธีสอนตามปกติ

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

## 1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้โมเดลของ Bruner

1.5.2 กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนตามปกติ

1.5.3 รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้โมเดลของ Bruner หมายถึง รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจาก แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และรูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดโมเดลของ Bruner ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นเสนอเนื้อหาทางภาษาที่เสริมกระบวนการเรียนรู้โมเดลของ Bruner 2. ขั้นฝึก และ 3. ขั้นใช้ภาษาสื่อสารตามแนวการสอนภาษาเพื่อสื่อสาร

1.5.4 การสอนตามปกติ หมายถึง วิธีสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในสื่อการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 ชุด On the Springboard

1.5.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบหลังเรียนกับผลการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งวัดจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ในทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

### 1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน

### 1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แผนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เสริมกระบวนการเรียนรู้ในมิติของ Bruner
2. ได้วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง ที่ครูและศึกษานิเทศน์สามารถเลือกใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา
3. ได้แนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาอังกฤษ ระดับอื่น ๆ ต่อไป